

KONYA HALKEVİ TARİH KOLU ÇALIŞMALARI VE KONYA DERGİSİ

Yrd. Doç. Dr. Serap TAŞDEMİR*

ÖZET

Bu çalışmada, yaygın eğitim ve kültür kurumu olarak bir döneme damgasını vuran Halkevlerinde ve özel olarak Konya Halkevi'nde yapılan tarih çalışmaları incelenmiştir. Konya Halkevi'nin çıkardığı süreli yayın olan Konya dergisinin bibliyografyası da ayrı bir çalışma olarak yapılmıştır. Dönem olarak Halkevlerinin 1932-1951 yılları arasındaki birinci dönem Halkevleri incelendiği için tarihi araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Halkevi, Türk Tarihi, Eğitim, Konya Halkevi, Konya Halkevi Dergisi.

* Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

ABSTRACT

In this study, historical works realised in Public house and as a special Konya Public House, which served as informal education and culture centers, is made a research on historical research method is used in this study as the first era (1932-1951) of the Public House is investigated.

During the research it's tried to reveal the assistance of Public House to the Turkish history during Republic era by determining the history understanding of the first era of the Public House.

Key Words

Public House, Turkish history, education, Konya Public House, periodical of Konya Public House.

Giriş

Yurdumuzun her köşesinin tarihini, coğrafyasını, etnoğrafya ve folklorunu tanıtmaya yönelik olarak kurulan halkevleri, Cumhuriyet döneminin en önemli kültürel hareketlerinden biri olmuştur. Eskiyle birlikte yeni değerler ve kurumlar da toplum yaşamı içinde yer aldığından, İmparatorluk yönetiminden yeni çıkmış halkın eski alışkanlıklarından birden kurtularak yeni kurulan Cumhuriyet rejiminin ilkelerine ayak uydurmasını beklemek gerçekçi olmazdı. Bu ikili yapıyı gidermeye çalışarak halka çağdaş uygarlık anlayışı kazandırmak ve Atatürk ilkeleri etrafında bir bütünleşme sağlamak halkevlerinin başta gelen amaçları arasında yer almıştır. Kuruluş yıllarında bu amaçlar etkisini göstermiş, sayıları ve işlevleri artıkça buldukları yörenin sorunlarını çözmeyi de amaç edinmişlerdir. Halkla kaynaşan halkevlerinde yapılan tarih çalışmalarıyla, tarihimizin ne kadar eski, medeniyetler kuran, kültür yaratan, rehber olan özelliklere sahip olduğu verilmiş; aşağılanma hissini yenerek özgüven aşılarmaya çalışılmıştır. Yapılan yerel tarih çalışmalarıyla yaşadıkları çevrenin maddî manevî değerlerini ortaya çıkararak bilinçlenmeleri de amaçlanmıştır.

Cumhuriyetin ilânından sonra büyük bir kalkınma hareketine başlanmıştır. Milletın yaşayış seviyesini çağdaş milletler düzeyine çıkarmak, hatta onları geçmek için ulusal birliğin gelişmesine ve yayılmasına hız verilmiştir. Klâsik eğitim kurumları yanında resmî kültür kurumlarında da acil önlemler alınmıştır. Bunun yanında halkın biraraya geleceği, birbirini dinleyeceği, bilenini bildiğini bilmeyene öğreteceği, gençlerin hem kendilerini hem de başkalarını eğiteceği kurumlara ihtiyaç duyulmuştur.¹ Bunun için yapılan hamleler arasında, Cumhuriyet Halk Partisi'nin eliyle ilk olarak 1932 yılında 14 il merkezinde açılan Halkevleri önemli bir yer tutmuştur.

A. Konya Halkevi

Konya Halkevi de, 19 Şubat 1932 tarihinde ondört il merkezinde açtı-

1 Halkevleri 1932-1935. 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, Ankara, 1937, s.2.

lan evlerden biri olarak,² dokuz şubenin tamamını açarak çalışmaya başlamıştır. Konya halkevinin açıldığı birinci yıl sonunda Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesinde beşi hanım (83) üye, Güzel Sanatlar Şubesi'nde onu hanım (106) üye, Temsil Şubesinde dördü hanım (53) üye, Spor Şubesinde ikisi hanım (251) üye, İhtimai Yardım Şubesinde onikisi hanım (358) üye, Halk Dersaneleri ve Kursları Şubesinde biri hanım (59) üye, Kütüphane ve Neşriyat Şubesinde ikisi hanım (72) üye, Köycüler Şubesinde biri hanım olmak üzere (145) üyesi bulunmaktadır. Müze ve sergi şubesinin üye sayısı ise belirtilmemiştir.³

Diğer halkevlerinde olduğu gibi Konya Halkevi'nde de Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti'nin önerileri doğrultusunda çeşitli konferanslar ve müsahabeler düzenlenmiş, "*milli dil ve tarihin mahallî safhaları hakkında*" makale ve kitaplar hazırlanmıştır.⁴

Tarih ve Müze kolu olarak ayrıldıktan sonra da⁵ tarihi değere sahip eserlerin onarılması için ilgili makamlarla temas içinde bulunmuş, Dil - Edebiyat komitesiyle ortaklaşa millî günlerde ve halkevinde düzenlenen törenlerde görev almıştır.

2 19 Şubat 1932'de cuma günü yapılan bir törenle başta başkent Ankara olmak üzere 14 ilde birden halkevlerinin açılışı yapılmıştır. **Cumhuriyet Halk Fırkası Katibiumumilliğinin Fırka Teşkilatına Umumi Tebligatından Halkevlerini Alakadar Eden Kısım. Ağustos 1931'den Kanunuevvel 1932 Nihayetine Kadar** I. 8 nolu tamim. Ankara, 1934. Açılışı yapılan 14 halkevi (alfabetik sırayla): Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya, Malatya ve Samsun.

3 **Konya Halkevinin Mesaisi**, Konya, 1933, ss, 3-9.

4 **Konya Halkevi'nin Mesaisi**, a.g.e., s. 4.

5 Çeşitli uzmanlık, yetenek ve ilgilerine göre her yurttaşın isteyerek çalışacağı bir alan bulunması için halkevlerinde çalışmalar şubeler oluşturularak yapıldı. "Dil, Tarih, Edebiyat", "Güzel sanatlar Şubesi", "Temsil Şubesi", "Spor Şubesi", "İhtimai Yardım Şubesi", "Köycüler Şubesi", "Müze ve Sergi Şubesi" olarak belirlenen dokuz şube talimatnamenin 3. Bölümünde "Halkevi Şubeleri" başlığı altında yer almıştır. **Cumhuriyet Halk Fırkası Halkevleri Talimatnamesi**, Ankara, 1932, s.15; Ancak 1940 yılında çıkan talimatnamede, halkevleri şubelerinin yapılandırılmasında bir değişiklik olmuş; tarih çalışmaları dil ve edebiyat şubesinden, sergi işleri de müzeden ayrılmış ve her ikisi bir şubede toplanmıştır. Sergiler konuyla ilgili şube hangisiyse onun tarafından gerçekleştirilecektir. Bu nedenle sergi için ayrıca bir çalışma alanı ayrılmamıştır.

Dergiyi çevreye tanıtmak ve Konya dolaylarındaki Halkevi ve halkeviden kodularının gerçek bir organı haline getirmek de yine bu kolun hedefleri arasındadır⁶. Tarih kolunun yaptığı çalışmalardan bir diğeri de mahallî tarih hakkında çevrede yapılan araştırma sonucu elde edilen belgeleri bilimsel şartlara uygun monografiler halinde yayınlamak; Konya ve dolaylarındaki abideleri ve eski eserleri görme ve tanıtmaya gezileri düzenlemektir⁷. Örnek verecek olursak 17.yıl etkinlikleri çerçevesinde tarihi eser bakımından zengin olan Beyşehir ilçesine gezi düzenlenmiş; tarih müze komitesi üyesi bir mimarla birlikte Beyşehir merkezde ve bu merkeze bağlı olup eski eserleriyle ünlü olan Fasıllar Köyü'nde tarihi araştırma ve inceleme yapılmış, o güne kadar bilinmeyen pekçok tarihi eser ortaya çıkarılıp fotoğrafları çekilmiştir. Bu gibi araştırmalar dışında İkinci İnönü zaferi, Lozan, Mimar Sinan günlerinde anma törenleri düzenlenmiş ve bu törenlerde yapılan konuşmalar Konya Dergisi'nde yayınlanmıştır.⁸

Tarih Kolu, Konya'daki bütün tarihi anıt ve abideleri belgelemiş, Müze şubesi ve Asar-ı Atika Muhipleri Cemiyeti ile ortak çalışarak Selçuklulara ait eserlerin tamiratını yapmıştır.⁹ Konya Dergisi'nde belirtildiğine göre, 25.5.1946 günü yeni halkevinin temeli atılmıştır.¹⁰

1. Yayımlanan Kitaplar

Konya Halkevi, çalışmalarını sürdürdüğü dönem boyunca tarih konusunda aşağıda listesi verilen kitapları yayımlamıştır. Kitaplarda yer alan konuların çoğu Konya Dergisi'nde de yayınlanmıştır.

Celalettin Karatay ve Oğulları: Eser, Konya'nın değerli tarihçilerinden eski halkevi başkanı merhum Ferit Hoca ile Tarih ve Müze Şubesi

6 "Evimizde Halkevlerinin XIII.Yıldönümü", **Konya**, IX/74-77 (1. Kanun 1944-Ocak, Şubat, Mart 1945) s. 22-23.

7 **Evimizde Halkevlerinin XIII.Yıldönümü**, a.g.m., s. 24

8 "Halkevlerinin 17 inci Yıl Dönümü Münasebetiyle Halkevi başkanının Verdiği Nutuk", **Konya**, XIII/123-124 (Ocak- Şubat 1949), s. 53.

9 **Konya Halkevinin Mesaisi**, a.g.e., s. 4.

10 "Halkevi Çalışmaları", **Konya**, X/91-92 (Mayıs-Haziran 1946), s. 32.

Başkanı Millet Kütüphanesi müdürü Mesud Koman tarafından 1940 yılında hazırlanmış ancak çeşitli nedenlerden ötürü 1945 yılında yayınlanabilmiştir. Bu monografi Anadolu Selçuklu Devletinin ünlü büyüklerinden Celalettin Karatay ile kardeşlerinin yaşayışlarını, bıraktıkları ölmez eserleri içermektedir. Kitabın son kısmında konu ile ilgili plân ve fotoğraflar da eklenmiştir¹¹; *Konya*, Naci Fikret Baştaç; *İlgin Folkloru*: Fehim Çaylı; *Mevlananın Ressamları*: Şehabettin Uzluk; Orhon Abidesinin Anadolu'daki İzleri; *Konya Çevresinde Beslenme Meseleleri*: Prof.Dr. Saib Ragıp Atademir; *Konya İli Köy ve Yer Adları Üzerine Bir Deneme*: S. Sırrı Üçer- M.Mesud Koman, Konya, 1945; *Mevlananın Türbesi*, Şehabettin Uzluk; *Selçuk Veziri Sahip Ata ve Oğullarının Hayat ve Eserleri*: M.Mesud ve M.Ferid, 142 sayfa metin, ayrıca 82 resim, plân ve kroki. Türkiye Matbaası, İstanbul, 1934. Sahip Ata Fahrettin Ali'nin yaptırdığı eserlerin kitabelerinde yer alan Selçuklu sultanlarının zamanı idarelerine ait veka-yiin hulasası, Sahip Ata Hoca Fahrettin Ali'nin Hayat ve Şahsiyeti, Konya'da, İlgin'da, Akşehir'de, İshaklı'da, Kayseri'de, Sivas'ta yaptırdığı eserler, Bu eserleri yapan üstad Keluk, Sahip Ata Oğullarının hükümeti ve zamanında yapılan eserleri içermektedir.; *Konya ve Rehberi*, M.Ferid ve arkadaşları. 96 sayfa metin, ayrıca 28 resim ve 1 harita. Ahmet İhsan ve Şürekası Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İstanbul, 1939. Konya hakkında toplu bilgi elde etmek isteyenler için hazırlanmış bir rehber eser¹²; *Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı*: M. Ferit ve Sadettin Nüzhet; *Şikari'nin Karaman Oğulları Tarihi*, Şikari, Konya, 1946. Eser Konya Halkevinin Tarih ve Müze Komitesi yayınlarının I. Serisinin 2. kitabıdır. Konya Milli Kitaplık Müdürü M. Mesut Koman tarafından hazırlanmıştır. Mesut Koman Şikari metnine, kişi ve yer isimlerine ait iki indeks, faydalı notlar, 10 kroki, plân ve 47 resim ekleyerek eseri daha da değerli kılmıştır.M. Mesut Koman esere "Birkaç Söz" yazmayı ve ayrıca Şikari tarihi ile ilgili bir "Önsöz"ü ve diğer iki yazıyı da almıştır.¹³; *Sille'nin Halk Şairleri*,

11 Murat Sukuti Karaca, "Evimizce Yapılan Yayınların Yaptığı Yankılar", *Konya*, IX/79 (Mayıs 1945), s. 27.

12 C.H.P. *Konya Halkevi Dil, Edebiyat, Tarih Araştırmaları*, Konya, 1934, s. 58.

13 "Halkevi Yayınları", *Konya*, I/6 (Haziran 1947), s. 44.

Kemal Akça, Konya Halkevi Neşriyatı no:9. Konya, Haşim Basımevi, 1940. s. 200. Konya Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Şubesi üyelerinden öğretmen Kemal Akça tarafından hazırlanan bu eser, daha önce Sadettin Nüzhet ve Ferit Uğur'un Konya Halkiyat ve Harsiyatı ile M. Zeki Dalboy'un Sille Halk Şairleri adlı eserlerini tashih edici ve tamamlayıcı mahiyettedir. Eser, Sille halk şairlerinden Süruri, Merdani, Zehri, Feşani, Fikari, Devami, Figani ve Mansur olmak üzere sekiz şairin tercüme-i hali hakkında bilgi ve elde edilen şiirlerinden örnekler içeriyor.¹⁴; *Atatürk'ün Konya'ya Gelişleri 1920-1937*, Afif Evren, Konya, 1940; *CHP Genyön Kurulunca Verilen Konferanslar*; *Konya Halkevi Dil, Edebiyat, Tarih Araştırmaları*¹⁵; *Konya Halkevi (29 teşrinievvel 1933)*, Konya; *Kemal'in Kökeni*, Hicri Göncel, Konya, 1935; *Türk İsterse*, İhsan Hincer, Konya, 1937.¹⁶

2. Verilen Konferanslar

Dil, Edebiyat, Tarih kolunda genelde “*muhtin umumi bilgisinin artmasına ve parti prensiplerinin kökleşmesine, yurt sevgisinin, yurttaşlık vazifeleri duygusunun yükselmesine yarayacak konularda*” çeşitli konferanslar ve konuşmalar düzenlenmiştir. Ancak bu konferans ve konuşmalara yeterli dinleyicinin gelmemesinden şikayet edilerek “*ilgiyi toplamak ve bugün az gördüğümüz dinleyici sayısını çok kabartmak başta gelen amaçlarımızdan biridir*” denmektedir¹⁷. Halkevlerinde görülen durumu sönüklük olarak niteleyip, bu durumun çalışma usul ve şekillerinin eksikliği ve halkın ilgisinin azlığına bağlayanlar da olmuştur.¹⁸

Halkevleri çalışma talimatnamesinde istendiği üzere belirli gün ve hafta etkinlikleriyle ilgili anma törenleri düzenlemek yoluyla halk devrimleri konusunda aydınlatılmaya çalışılmıştır. Anma günlerinin konula-

14 “Halkevleri ve Halkodaları Çalışmaları”, *Konya*, XV/90 (Ağustos 1940), s. 556.

15 Hasan Taner, *Halkevleri Bibliyografyası*, Ankara, 1944, s. 83.

16 *Konya Halkevi XIV. Yıldönümü Çalışma Raporu*, Konya, 1946, s. 13.

17 *XIII. Yıldönümüne Ait Çalışma Raporu*, Konya, 1945, s. 4.

18 F. Sacid Ülkü, “Halkevinde Çalışma Yolları”, *Konya*, IV/34 (1940), s. 1197.

rıysa halkevleri açılış ve yıldönümü kutlamaları, İkinci İnönü, 23 Nisan, 19 Mayıs Gençlik Bayramı, Cumhuriyet Bayramı, Lozan, 30 Ağustos, Toprak Bayramı, Dil Bayramı, Atatürk'ün ihtifali vb. günler olmuştur. Türk büyükleriyle ilgili konularda çeşitli konferanslar düzenlenmiş; Mevlana Celaleddin-i Rumi ve Mimar Sinan için ise Konya Dergisi'nde özel sayılar hazırlanmıştır.¹⁹ Konferans ve konuşmalar genelde yerel aydın ve öğretmenler tarafından verilmiş, bunun yanında yurttan tanınmış bilgin ve uzmanlar da davet edilmiştir.²⁰ İngiliz Kültür Heyeti tarafından Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğince onaylanarak gönderilen "Büyük Britanya'da Tababet", "Dil Öğrenmenin Tabii Metodları" ve "İngiltere'de Ziraat" konulu üç konferans da ev üyelerinden görevlendirilen üç kişi tarafından ayrı ayrı günlerde dinleyicilere okunmuştur.²¹ Halkevlerinde yapılan konferans ve konuşmaların bazıları hoparlörle şehre verilmiş;²² Şehirdeki kahveler, her hafta pazar günleri Halkevi başkanının katılımıyla dolaşarak halkı ilgilendiren konular üzerinde konuşmalar yapılmış,²³ daha çok kitleye ulaşmak için halkevi üyelerinden yedi kişilik grup kahvehane ve sinemalarda da tarihi, sıhhi, sosyal, zirai ve yurttaşlık konularında konuşmalar düzenlemiştir.²⁴ Tarihle ilgili verilen konferanslardan bazılarının konu başlıkları şöyledir: Mimar Sinan'ın Hayatı ve Eserleri, 23 Nisan 1920 Gününün Yüksek Kıymeti, Selçuk Veziri Sahip Ata'nın Hayatı ve Anadolu'da Bıraktığı Nefis Eserler, Harsi Tetkikler Milliyet Duygularını Nasıl Canlandırır, Ankara'da Açılan Türk Tarihi Kongresi, Büyük İnkılâbımızdan Evvel Avrupa Bizi Nasıl Tanıyordu, İnkılâp Karşısında Halk Zümreleri, Osmanlı Tahtını İşgal Eden Deliler, Çanakkale

19 "Ev Çalışmaları", **Konya**, IX/79 (Mayıs 1945), s. 32.

20 "Evimizde Halkevlerinin XIII. Yıldönümü", **Konya**, IX/74-77 (I. Kanun 1944- Ocak, Şubat, Mart 1945), s. 22; "Temmuz Ayı Zarfında Halkevi Faaliyetleri", **Konya**, VIII/69 (Temmuz 1944), s. 32.; "Halkevi Faaliyetleri", **Konya**, VIII/66 (Nisan 1944) s. 46; "Halkevi Faaliyetleri", **Konya**, VIII/64-65 (Şubat-Mart 1944) s. 79; "Ev Çalışmaları", **Konya**, IX/78 (Nisan 1945), s. 31.

21 "Ev Çalışmaları", **Konya**, IX/79 (Mayıs 1945), s. 32.

22 "Ev Çalışmaları", **Konya**, X/84-85 (Ekim-Kasım 1945), s. 41.

23 "Ev Çalışmaları", **Konya**, IX/74-77 (I kanun 1944-Ocak, Şubat, Mart 1945), s. 62.

24 "Halkevi Çalışmaları", **Konya**, X/86-87 (Aralık-Ocak 1946), s. 31.

Zaferi ve Gazinin Bu Zaferdeki Yeri, Süleyman Paşa (Hayatı ve Kitapları), Anadolu'da Türk Sanat Eserleri, Dumlupınar Zaferi ve İzmir'in İstiradadı, Tarihte ve Türk İnkılâbında Kadının Mevkii, Sanayi Davamız, Konya Jeolojisinin Pratik Neticeleri, Mevlana-Hayatı-Şiiri, Konya Tarihi, Konya'da Türkmenlerin Yerleşmesi, Abidelerimizi Nasıl Tamir Ederiz, Konya'da Alaaddin Camii ve Türbede Medfun Selçuk Hükümdarları, Türkmenlerin Konya'da Yerleşmesi, Milli Vicdan...

B. Konya Dergisi

1932 yılında kurulan halkevlerinin amaçlarından birisini de , buldukları yöre ile ilgili bilgilerin derlendiği bir derginin yayınlanması oluşturmuştur. Konya Dergisi de bu genel ilkeler doğrultusunda 1936 yılı eylül ayından itibaren Konya halkevi tarafından yayınlanmaya başlamıştır. Konya Dergisi, son sayısının yayınlandığı 1950 Mayıs-Haziran sayısına değin 140 sayı yayınlayarak Isparta Halkevi yayını olan Ün ve Afyon Halkevi Dergisi Taşpınar ile birlikte Ülkü'den sonra en uzun süre yayınlanan dergilerden biri olmuştur. Kuruluşu eski devirlere dayanan ve Türkiye'nin tarihi bakımından özünü oluşturan Konya şehrinin karakteristik özelliklerini inceleyerek tespit edecek ve yayacak bilimsel bir derginin olmaması ve bu eksikliğin giderilmesi amacıyla Halkevi çatısı altında bu ülküyü gerçekleştirecek Konya Dergisi, olanaklar dahilinde her ay çıkarılacak ve Konya'yı eski medeniyetlerden bahsedecek; tarih, folklor, dil, edebiyat, etnoğrafya, coğrafya, Arkeoloji, jeoloji yönlerinden Konya'yı tanıtacaktı²⁵. Yine derginin yapacağı en büyük hizmetlerden biri "*büyük Türk tarihine dökümanlar hazırlamak, bu büyük abideye harç vermek*" dir. Derginin ayrıca yurdu ve milleti tanıtip sevdirmeyi amaçladığı belirtilmiştir.²⁶

1948 yılında yapılan bir açıklamada dergi şekil ve içerik bakımından dörde ayrılmıştır: Birinci bölümde dergi; küçük boyda ve aylık olarak çı-

25 Konya, "Konya Niçin Çıkıyor", Konya, I/1 (1936), s. 1.

26 "Konya Niçin Çıkıyor?", Konya, I/1 (1936), s. 1.

karılmış ve olanaklar ölçüsünde Konyayı ilgilendiren medeniyetlerden bahsederek Konya'nın tarih, folklor, dil, edebiyat, etnoğrafya, coğrafya, arkeoloji, jeoloji yönlerinden belirlenmesine çalışılmıştır. Ve bu durum 29. sayıya kadar devam etmiştir. İkinci bölümde dergi; büyük boyda "Şimdilik İki Ayda Bir Çıkarılır" kaydıyla yayınlanmış, dolgun bir içerikle "Anadolu'nun ve daha ziyade Konya ilinin tarih ve coğrafyasına, jeoloji ve etnoğrafyasına, halkiyat ve ihsaiyatına" ait yazılara yer vermek suretiyle derginin ilk yayımında çizilen yolda yürümeye devam etmiştir. Dergi bu şekliyle 37. sayıya kadar devam etmiştir. Üçüncü bölümde dergi; yine aynı boyda, aylık olarak çıkarılmış ve o güne kadar izlenen yayın politikasından ayrılarak aktüel konulara "fazlaca" yer vermiştir. Dergi 74. sayıya kadar da bu şekilde yayınlanmıştır. Dördüncü bölümde dergi; aynı boyda aylık olarak çıkarılmış ve dergi "*ne sırf yersel hüviyetli bir dergi, ne de klâsik bilimlerin herhangi bir bölümüne sayfalarını ayıran "kuru bir meslek revüsü" olmamak amacıyla*" düne ve bugüne nazaran yapılması gerekli görevleri ince bir dikkat ve hassaslıkla gütmeyi ve gerçekleştirmeyi üzerine almış bir devrim organı" olarak çıkmaya devam edeceği belirtilmektedir.²⁷

Dergide fotoğraflara oldukça fazla oranda yer verilmiştir. Özellikle derginin kapağında her sayıda başka bir fotoğraf yayınlanmış, fotoğrafların konusunu genellikle Konya iliyle ilgili görüntüler oluşturmuştur. Dergide resim ve haritalara da yer verilmiştir. Konuyla ilgili olarak dergide yapılan açıklamada "*Çok eski devirlerle Selçuk, Karaman, Osman Oğulları vs.ye aid; Vakfiye, berat, şer'i mahkeme sicili, ferman; han, hamam, cami, kervansaray, imaret, medrese, türbe, çeşme, kale, köprü kitabeleri; mezar taşı yazularının tasdikli örnekleriyle bina harabelerinin, mümkünse evvelki ve bugünkü durumlarını gösteren fotoğrafları*" istenmektedir.²⁸ Klişe resimlerin çoğunluğu dergiye büyük hizmetleri olan ve son zamanlarına kadar derginin musahhahlığını yapan P.T.T. Baş müdür müteakitten Eşref Balum tarafından temin edilmiştir.

27 Yeşilyurt, "Konya", **Konya**, XI/ 116 (Haziran-Temmuz 1948), s. 1.

28 "Muhabir Azalarımızdan Reça", **Konya**, VII/47 (1942), s. 62.

Derginin başlığında aylık kültür dergisi ibaresi bulunmasına rağmen zaman zaman iki, üç, hatta dört sayının birarada yayımlandığı dönemler olmuştur. Bu yüzden bir süre için aylık kültür dergisi ibaresi yerine “*Konya Halkevi tarafından -şimdilik- iki ayda bir çıkarılır ve Anadolu’nun ve daha ziyade Konya vilâyetinin tarih ve coğrafyasına, jeoloji ve etnoğrafyasına, halkiyat ve ihsaiyatına ait yazıları ihtiva eder*” açıklaması getirilmiştir.²⁹ Konya Dergisi yayın hayatı boyunca 1-10 sayılarını Yeni Ses Matbaası’nda (Konya), 11-29 sayılarını Ekokon Matbaası’nda (Konya), 30-101 sayılarını Yeni Kitap Matbaası’nda (Konya), 102 ve sonraki sayıları da Burhaneddin Matbaası (İstanbul), ve Ülkü Matbaası’nda bastırmıştır.

Derginin ilk 12 sayısında imtiyaz sahibi ve yazı işleri müdürlerinin kim olduğu konusunda bilgi bulunmamaktadır. Bu sayılarda Halkevlerince belirlenen kurulca çıkarılacağı belirtilmektedir. 13-29. Sayılarda sahibi Faik Soyman, sorumlu yazı işleri müdürü Tahir Mıhçı’dır. 30-40 ve 41-52 Sayılarda sahibi Mesud Koman olurken, yazı işleri müdürü 30-40. Sayılarda Ferid Uğur, 41-52. Sayılarda Hulki Karagülle, 53-72. Sayılarda sahibi M. Muhlis Koner, yazı işleri müdürü Midhat Şakir Aslan oldu. 73-92 sayılarda birleştirilen sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürlüğünü Midhat Şakir Aslan, 73-114. Sayılarda sahibi Şehabettin Uzluk, yazı işleri müdürü Midhat Şakir Aslan, 115-121. Sayılarda yine birleştirilerek Suad Yeşilyurt (Abanazır), 122-132. sayılarda Vehbi Bilgin, 133-140. sayılarda Suad Abanazır yapmıştır.

Yayınlanan 140 sayı boyunca dergide yüzden fazla yazarın yazısı yayınlanmıştır. Bu yazarlar arasında en çok Abdülkadir Erdoğan , M. Ferid Uğur, Hasan Fehmi Turgal, İbrahim Hakkı Konyalı, Mesud Koman, Naci Fikret Baştak, Midhat Şakir Altan, Cemal Oğuz Öcal, Mehmet Önder, Ali Rıza Özkut, Dr.Osman Uludağ, Fakir Usman, E.Raşit Usman, Veli Sabri Uyar, Şehabettin Uzluk, Sait Sungur, Turgut, M. Yavuz Süslü, Feyzullah Sacit Ülkü’nün yazıları yer almıştır.

29 Konya, V/35 (II. Kanun-Şubat 1941), s. 1.

Yayın hayatı boyunca yayımlanan çalışmaların önemli bir bölümünü yerel bilgilerin açıklanması ve derlenmesi oluşturmaktadır. Özellikle ilk 30 sayıda bu durum yoğun olarak görülmüştür. 31. sayıdan itibaren Mesud Koman ve Ferit Uğur'un yönetime gelmesiyle halkevleri ve parti görüşüne yer veren yazılara da yer verilmiştir.³⁰

Ülkü Dergisi'nin çeşitli sayılarında Konya Dergisi ile ilgili yazılara yer verilmiştir. Bunlardan bazıları ilk sayının tanıtımı,³¹ daha sonraki sayılarda içerikle ve yayın aralığıyla ilgili bilgiler³² veya Konya halkevince yapılan aylık çalışmalar³³ şeklindedir.

Dergide yayınlanacak yazılar için "*Yaradıldığındanberi, Türke, Türklüğe, Türklükle ilgililere mahsus olduğu halde: kenarda köşede kalmış, yarım yanlış ortaya atılmış bütün malumatı; Hatırlatanın hangi kitapta yazılı bulunduğu, kitabın tarihi, yazarının ismi, nerede bulunduğu, yazma mı basma mı olduğunu; tafsilen bildirecek kıymetli yazılarınızı bekliyoruz. Bu yazı ve resimler -muvaffakiyet derecesine göre- Konya yahut Ekekon (Konyada yayınlanan günlük gazete)'da neşredilecektir.*"³⁴

Şube başkanlarından teşekkül eden bir redaksiyon heyeti dergimizin bundan böyle yayınlanacak sayılarında halkımızın daha çok faydalanmasını sağlayacak esaslı yazılar çıkaracaktır. Bunu başarabilmek, öğretmenlerimizin, hakimlerimizin, doktorlarımızın, avukatlarımızın ve diğer bütün uzmanlarımızın kendilerine daima açık bulunan dergimizden yazılarını esirgememeleriyle mümkün olacaktır" sözleriyle bir anlamda derginin yazı kadrosunun da tanımı yapılmıştır.³⁵

Bölgesel tarihçilik bakımından büyük önem taşıyan Konya Dergisi'nde, Konya'ya ilişkin yazı ve incelemelerle birlikte tarihi, sosyal, kül-

30 Nurettin Güz, *Halkevleri Dergileri*, Ankara, 1995, s. 90.

31 "Bibliyagrafya", *Ülkü*, VII/47 (İkincikanun 1937), s. 403.

32 "Halkevleri Neşriyatı", *Ülkü*, VIII/66 (Ağustos 1938), s. 561.

33 "Dergiler Arasında", *Ülkü*, II/21 (Eylül 1948), s. 46.

34 "Muhabir Azalarımızdan Reça", a.g.m., s. 63.

35 **XIII. Yıldönümüne Aid Çalışma Raporu**, Konya, 1945, s. 4-5.

türel, ekonomik, edebi makaleler yayınlanmıştır. Konya tarihinin her dönemine ait araştırmalar, yazma kitaplar, Vakıfnameler, Evkaf kayıtları, Şeriye Sicilleri, çeşme, türbe, cami ve mezar taşı gibi birinci elden kaynaklar kullanılarak yapılmıştır. Tarih çalışmalarının belirli bir çerçevede yapılması için dergide metodoloji ile ilgili makaleler de yazılmıştır. "Tarih Yazarken" adlı makalesinde Dr. Osman Şevki Uludağ tanınmış bazı saygın tarihçilerin eserlerinde bile hata veya eksik bilgilerin bulunduğunu örneklerle belirttikten sonra bu tür hatalara düşülmemesi için dikkatli olunmasını, "*bir mevzu hakkında tarih yazmadan önce rastgele ele geçen birkaç vesikanın kafi olduğuna hükmetmemelidir*" diyerek aynı konuyla ilgili çeşitli dillerde yazılmış olan tüm yayınlara ulaşmak gerektiğini belirtmiştir. Yazılacak Konya tarihiyle ilgili olarak da çeşitli dillerdeki eserlerin listesinin oluşturulduğunu ve bunlar incelendikten sonra sağlıklı bir Konya Tarihi eserinin oluşturulabileceğini belirtmiştir.³⁶

Geçmişe dönük tarih çalışmalarının içine dönemin ünlü kişilerinin hayatlarını içeren biyografiler de katılmıştır. Konya dergisinde sadece Konyalı ünlülere ait biyografik çalışmalar değil, aynı zamanda ülkemizin yetiştirdiği ünlü edebiyatçılar, bilim adamı, düşünürler, sanatçı ve devlet adamları hakkında da makaleler yer almıştır. Cumhuriyet dönemindeki Konya ili ve çevresiyle ilgili araştırmalar da dergide yer almıştır.

Konya Dergisi'nde halkeviyle ilgili yayınlar genelde kuruluş yıldönümü nedeniyle yazılanlar ve halkevinin çeşitli kollarını açıklayan makaleler ile halkevlerini kuruluş felsefesi amacıyla açıklayan makaleler olarak sınıflandırabiliriz.

Halkevleri Cumhuriyet Halk Partisinin kültürel amaçlarını gerçekleştirmek için önemli merkezler olarak görülmüş³⁷ ve halk terbiyesinin önemi belirtilmiştir.³⁸ Muhlis Koner yaptığı bir konuşmasında Cumhuri-

36 Dr. Osman Şevki Uludağ, "Tarih Yazarken", **Konya**, I/1 (1936), s. 64.

37 M. Muhlis Koner, "Halkevleri İçin Bir Kongre Lazımdır", **Konya**, VII/58-59 (Ağustos-Eylül 1943), s. 1.

38 M. Muhlis Koner, "Halkevlerimizin Ehemmiyetle Dikkat Nazarına Arz olunur", **Konya**, VII/57 (1943), s. 2.

yet Halk Partisinin halkevlerine gereken ilgi ve yardımı yaptığını ancak hangi halkevlerinin amaçlarına uygun çalıştığının belli olmadığından yakınlıkla halkevleri için bir kongre yapılmasını önermiştir.³⁹

Sonuç

Cumhuriyet döneminde devam eden mahallî tarih yayınları halkevlerince desteklenmiştir. Konya Halkevi de çıkardığı Konya adlı dergiyle bu çalışmalara katılmıştır. Sadece dergi değil, kitap basımında da Konya Halkevi öncü olan halkevlerinden olmuştur. Kitap ve dergi yayını yanında verilen konferanslar da etkili olmuştur. Halkın bilgi ve kültür seviyesini yükseltmek, Kemalizm inan ve devrim düşüncesini halkın içine sindirmek amacıyla verilen konferansların bir amacı da halkı yabancı kültürlerin propagandalarından korumaktır. Dergide Konya ve yöresiyle ilgili bilgilerin verilmesine büyük önem verilmiş ve bu konu ağırlıklı olarak işlenmiştir. Dergide yer alan bir haberde hazırlanmakta olan müzenin manken ve camekanlarla tamamlanmakta olduğu da belirtilmiştir⁴⁰.

Konya Dergisi'nde, Konya İli'nin ve ilçelerinin tarihi, sosyal, ekonomik, kültürel durumlarıyla ilgili araştırmalar yanında ülke genelini ilgilendiren konularda da incelemeler yapılmıştır.

Yeni kurulan rejim ulus devlet olarak ideolojisini kurumsallaştırmak için kültürel ve tarihsel bağlarını, Osmanlı Devleti ve İslâmiyetin önemini azaltacak şekilde köklerini Orta Asya olarak kadim Anadolu tarihiyle ilişkilendirmek istedi. Konya Dergisi'nde de özellikle Selçuklu ve Selçuklulardan önceki Konya ile Hitit dönemi ayrıntılarıyla incelenirken Osmanlı döneminde Konya ile ilgili araştırmalar daha az yer almaktadır.

İçerdiği bilgilerden ötürü Konya yöresi ve tarihiyle ilgili olarak araştırma yapmak isteyenler için vazgeçilmez bir kaynak niteliği taşıyan Konya Dergisi, sürekli olarak yayınlanma olanağı bulmuş halkevi dergilerinden birisi olarak 1950 yılında yayın hayatını tamamlamıştır.

39 M. Muhlis Koner, "Halkevleri İçin Bir Kongre Lazımdır", *a.g.m.*, s. 1.

40 "Halkevi Faaliyetleri", *Konya*, VIII/ 67-68 (Mayıs-Haziran 1944), s. 49.